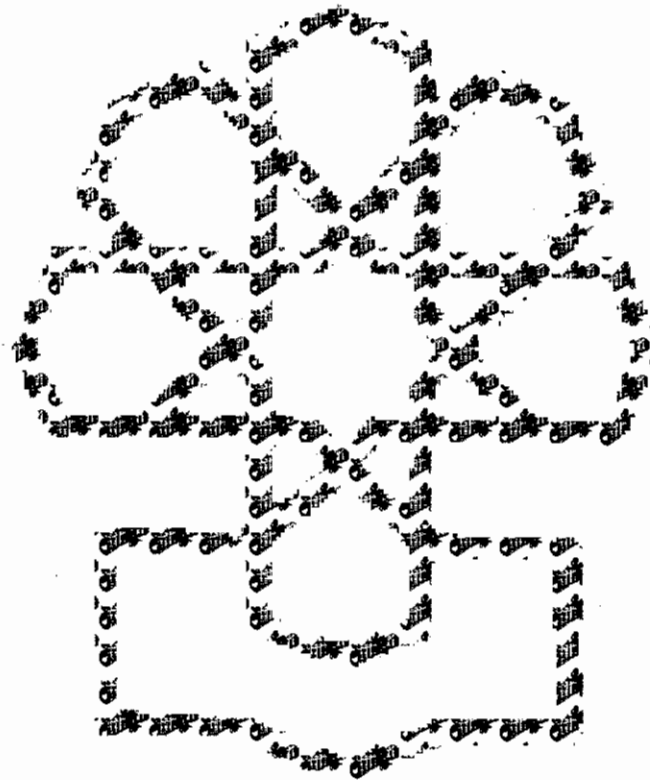

بحثی در باب نظام جدید آموزش متوسطه

معاونت پژوهشی

آذر ماه ۱۳۷۴

کار: گروه (۲) پژوهشی

این گزارش بنا به درخواست دکتر محمد مهدی مفتاح
نماینده محترم مردم رزن - فامنین و قهاوند تهیه شده است

کد گزارش: ۳۲۰۱۰۰۸

مرکز: پایگاه اسنادی مجلس شورای اسلامی
کتابخانه و واحد اسناد و اطلاع رسانی مجلس شورای اسلامی
شماره: ۲۵۳۸
تاریخ: ۱۳۷۴/۹/۲۶

ب‌ح‌ئ‌ی در باب نظام جدید آموزش متوسطه

کد گزارش: ۳۲۰۱۰۰۸

فهرست مطالب

مقدمه

فصل اول: اهمیت آموزش متوسطه

فصل دوم: نارسائیهای نظام سابق آموزش متوسطه

فصل سوم: تاریخچهٔ تدوین نظام جدید آموزش متوسطه

فصل چهارم: هدفهای نظام جدید آموزش متوسطه

فصل پنجم: محتوای نظام جدید آموزش متوسطه

فصل ششم: مزایای نظام جدید آموزش متوسطه

فصل هفتم: موانع و مشکلات اجرای نظام جدید آموزش متوسطه

فصل هشتم: پیش شرط‌های لازم برای اجرای موفقیت آمیز نظام جدید آموزش متوسطه

* آموزش متوسطه، حلقه اتصال آموزشهای عمومی به آموزش عالی و نیز حلقه اتصال آموزش به بازار کار بوده، از این رو از حساسیت و اهمیت بسیاری برخوردار می‌باشد و این در حالی است که از گذشته نسبتاً دور این مسأله آشکار شده بود که آموزش متوسطه، آنچنان که باید پاسخگوی نیازهای فردی و اجتماعی جامعه نیست. رها شدن فرایند هدایت تحصیلی در دوره متوسطه، کم توجهی به پرورش علاقه و استعداد دانش آموزان و نداشتن انعطاف لازم برای پاسخگویی به علاقه‌ها و اتلاف منابع به لحاظ شیوه برخورد با تکرار پایه در نظام مالی را می‌توان از مهمترین نارساییهای این نظام در گذشته نام برد.

* نظر به نارساییهای فوق بود که فعالیتهای متعددی برای تغییر این نظام در آموزش و پرورش انجام شد تا سرانجام در دی ماه ۱۳۶۹ طرح اجرایی انتقال به آموزش متوسطه جدید به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسید.

* هدف کلی نظام جدید فراهم کردن شرایط و امکانات کافی برای ارتقای کیفیت آموزشهای متوسطه و توسعه این آموزشها به تناسب نیازهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، هدایت دانش آموزان به مسیرهای تحصیلی مورد نظر و اشتغال مفید و نیز تربیت نیروی انسانی در سطوح نیمه ماهر، ماهر و استادکاری می‌باشد.

* نظام جدید دارای سه شاخه متوسطه نظری، متوسطه فنی و حرفه‌ای و متوسطه کار دانش (آموزشهای مهارتی) و نیز سه دوره: آموزشهای جبرانی و بزرگسالان، پیش دانشگاهی و کاردانی می‌باشد.

* نظام جدید دارای مزایای مختلفی است که برخی از آنها به شرح زیر است:
- جلوگیری از تمرکز دانش آموزان متوسطه برای ورود به دانشگاه و ایجاد دوره‌های متوسطه مختلف با اهداف متفاوت و متنوع؛

- برقراری ارتباط فعال بین آموزش و بازار کار؛

- ارتقای ارزش فرهنگی و اجتماعی فعالیتهای فنی و حرفه‌ای در جامعه.

* نظام جدید همچنین دارای موانع و مشکلاتی نیز هست که عدم توجه به آنها اجرای موفقیت آمیز آن را با مشکل مواجه خواهد نمود. از مهمترین این مشکلات می‌توان به حجم فعالیتهای پیچیده و گسترده برنامه‌ریزی درسی مورد نیاز، مسائل پرورشی و تربیتی، و همکاری وزارتخانه‌ها و دستگاههای اجرایی در زمینه آموزشهای فنی و حرفه‌ای اشاره کرد.

* اجرای موفقیت آمیز این نظام مستلزم تحقق پیش شرطهایی است که مهمترین آنها را می‌توان به شرح زیر نام برد:

- تربیت معلمان صاحب صلاحیت؛

- تدوین کتابهای درسی با محتوای خاص نظام جدید؛

- فراهم کردن امکانات لازم برای اجرای آموزشهای فنی و حرفه‌ای؛

- برقراری ساز و کار مشاوره‌ای و نظارتی لازم برای دانش آموزان.

یکی از مهمترین و مؤثرترین نهادهای اجتماعی، نهاد آموزش و پرورش است که رسالت و مسؤولیت پرورش کودکان، نوجوانان و انتخاب و انتقال عناصر فرهنگی را به نسل نوخاسته بر عهده دارد. نظام آموزش و پرورش، سامان ده فکری و تنظیم کننده اصلی و اساسی راه و رسم عملی زندگی خردسالان، نوجوانان و جوانان و در واقع مدیران، کارگزاران و تولید کنندگان، و به طور کلی جامعه آینده هر کشور و ملت بوده و هست.

نظر به اهمیت نهاد آموزش و پرورش، این گزارش تلاش نموده تا تغییر مهم ساختاری را که در نظام آموزش متوسطه کشور در سالهای اخیر به وقوع پیوسته تجزیه و تحلیل نماید.

فصل اول: اهمیت آموزش متوسطه

آموزش متوسطه، حلقه اتصال آموزشهای عمومی به آموزش عالی و همچنین حلقه اتصال آموزش به بازار کار بوده، از این رو از حساسیت و اهمیت بسیاری برخوردار است. و هر نوع نارسایی و خللی در آن مستقیماً در عملکرد و کیفیت حلقه‌های قبل و بعد آن تأثیر به سزایی خواهد داشت.

این دوره تحصیلی دارای سه بعد دوره‌ای انتقالی است: انتقال از آموزش عمومی همگانی و غیر تخصصی به آموزش دانشگاهی تخصصی، انتقال از محیط آموزشی به محیط کار و زندگی و بالاخره دوره انتقال میان کودکی که نیازهای فرد، تحت نظر و مراقبت دیگران تأمین می‌شود و جوانی و بلوغ که فرد به استقلال و قبول مسؤولیت می‌رسد. هر یک از این ابعاد به تنهایی از حساسیت و اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و ترکیب آنها با یکدیگر حساسیت و اهمیت این دوره را چند برابر می‌کند.

بررسیهای انجام شده نشان می‌دهد که طی دهه ۸۰-۱۳۷۰، دوره متوسطه سریعتر از بقیه دوره‌های آموزشی رشد خواهد داشت و از این جهت نیز پرداختن به ساز و کار آن اهمیت دارد. همین امر لزوم و فوریت بازبینی نظام آموزش متوسطه را ایجاب نموده بود.

فصل دوم: نارساییهای نظام سابق آموزش متوسطه

از گذشته نسبتاً دور این مسأله آشکار شده بود که آموزش متوسطه، آنچنان که باید و شاید پاسخگوی نیازهای فردی و اجتماعی جامعه نیست. مقصود از این نیازها، کل نیازها، از جمله دارا شدن فرهنگ عمومی کافی، قدرت ارتباط با دیگر فرهنگها، امکان پیشرفت علمی از طریق مطالعه فردی، داشتن امکان عملی برای پرداختن به حرفه و فن، آمادگی برای پرداختن به امور خدماتی و بالاخره آمادگی کافی علمی برای ادامه تحصیل در آموزش عالی کشور است. از جمله مهمترین نارساییهای نظام آموزش متوسطه قبلی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱-۲- رها شدن فرایند هدایت تحصیلی در دوره متوسطه، کم توجهی به پرورش علاقه و استعداد

دانش آموزان و نداشتن انعطاف لازم برای پاسخگویی به علاقه‌ها در واقع با تبدیل کلاسهای درس به محل القای تقریباً یک طرفه رشته‌ای از اطلاعات و معلومات بدون بررسی، تجربه و آزمایش، کلاسهای آموزش متوسطه از رسالت اصلی آن دور شده‌اند. این رسالت‌شناسایی استعدادها و پرورش آنها و راهنمایی دانش آموزان به راه و رسم علمی یا فنی یا حرفه‌ای است که باید با شوق و ذوق آنها سازگار باشد.

۲-۲- تأکید و تمرکز بر آماده کردن کلیه دانش آموزان برای ورود به دانشگاه و در نتیجه افزایش تعداد داوطلبان و امانده از تحصیل دانشگاهی. تأکید آموزش متوسطه بر این است که دانش آموزان به دانشگاه رو بیاورند، خصوصاً نتیجه این امر واقع است که آموزشهای یاد شده بیشتر، محفوظات و یا اطلاعات تجربی کتبی می‌باشد.

۲-۳- اتلاف منابع به لحاظ شیوه برخورد با تکرار پایه در نظام سالی و ارزشیابی براساس همه یا هیچ که موجب تشدید ترک تحصیلی است و یا تسهیلات مناسب را هم برای بازگشت مجدد به تحصیل پیش بینی نمی‌کند.

۲-۴- نامتناسب بودن بافت و محتوای برنامه‌های درسی با شرایط شهرهای کوچک و روستاها.
۲-۵- تأکید بر درس نظری، کثرت دروسی که به دانش آموز در طی یک هفته عرضه می‌شود، عدم ارزش گذاری به آموزشهای خارج از مدرسه و نارسا بودن شیوه مهارت آموزی (طرح کاد) در آموزش متوسطه.

۲-۶- نداشتن انعطاف لازم برای پذیرش نوآوریها و پاسخگویی به نیازهای خاص مناطق کشور.
۲-۷- تشدید جو حاکم بر جامعه و آموزش و پرورش مبنی بر کم ارزش بودن آموزشهای فنی و حرفه‌ای در مقایسه با آموزش نظری به واسطه:

- فقدان هدایت تحصیلی صحیح و سوق دادن دانش آموزان بی علاقه و سرخورده به آموزشهای فنی و حرفه‌ای؛

- اعمال روشهای اجرایی که باعث منزوی شدن و کم ارزش جلوه کردن این آموزشها می‌شود؛
- سازماندهی غیر منطقی در اجرای آموزشها که استفاده بهینه از کلیه منابع بالقوه مفید، برای آموزش فنی و حرفه‌ای را دشوار می‌سازد؛

- عدم ارتباط متقابل آموزشهای فنی و حرفه‌ای با دوره‌های کوتاه مدت مهارت آموزی و یا آموزشهای تخصصی و دوره‌های کاردانی و کارشناسی.

همان طور که ملاحظه می‌شود اشکالات و نارسائیهای فوق بیشتر ناظر بر نارسائیهای ناشی از طراحی و برنامه‌ریزی است نه مشکلات و تنگناهای اجرایی که به کمبود منابع مالی یا ضعف مدیریت، آماده نبودن نیروی انسانی و عدم تعادل در توزیع امکانات و امثال آن بر می‌گردد. قابل ذکر است در یک تحقیق انجام شده^(۱) در دفتر آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش در سال ۱۳۷۰ در مورد کارایی درونی نظام آموزش متوسطه نظری، نتایج زیر به دست آمده است:

۱- اتلاف هزینه در دوره متوسطه زیاد و قابل تأمل است و میزان نسبت اتلاف در مورد دختران در همه استانها - به جز استانهای یزد، کهگیلویه و بویر احمد و بوشهر - از میزان نسبت اتلاف پسران کمتر است.

۱- مأخذ: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش، کارایی درونی نظام آموزش متوسطه نظری به تفکیک استان و جنس براساس اطلاعات سالهای ۶۸-۱۳۶۷ و ۶۹-۱۳۶۸ فصلنامه تعلیم و تربیت، سال نهم، شماره ۱، (بهار ۱۳۷۲)

- ۲- میزان هزینه ثبت شده به ازای هر فارغ التحصیل دوره متوسطه کشور برای پسران ۷۴ درصد و برای دختران ۵۴ درصد بیش از میزان آن در حالت مطلوب است.
- ۳- میانگین طول دوره تحصیل برای فارغ التحصیلان پسر دوره متوسطه کشور ۴/۴۲ و فارغ التحصیلان دختر ۴/۲۷ سال است. جالب توجه است که دختران در مدت زمان کمتری دوره متوسطه را به پایان می‌رسانند و این موضوع در همه استانها - به جز استان کهگیلویه و بویر احمد - صادق است.
- ۴- نرخ ماندگاری در دوره متوسطه برای دختران بیش از پسران است و احتمال اینکه دانش آموزی که وارد دبیرستان می‌شود موفق به اخذ دیپلم شود، در مورد دختران بیش از پسران است. در مجموع ۵۰ درصد دانش آموزان پسر و ۴۱ درصد دانش آموزان دختری که وارد دبیرستان می‌شوند، تحصیلات خود را ناقص رها کرده و قبل از اخذ دیپلم ترک تحصیل می‌کنند.
- ۵- پایه‌های مرزی (اول و آخر) دوره متوسطه هم در مورد پسران و هم در مورد دختران سهم بیشتری از ترک تحصیل کنندگان را نسبت به پایه‌های میانی به خود اختصاص می‌دهند.

فصل سوم: تاریخچه تدوین نظام جدید آموزش متوسطه

پس از پیروزی انقلاب اسلامی و استقرار نظام جمهوری اسلامی، برای اصلاح و یا تغییر بنیادی نظام آموزش و پرورش فعالیت‌های متعددی آغاز شد. تا بالاخره در پایان سال ۱۳۶۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی، به پیشنهاد وزارت آموزش و پرورش، شورای «تغییر بنیادی نظام آموزش و پرورش» را تشکیل داده و مأمور انجام بررسی‌های لازم و ارائه طرح بنیادی نظام آموزش و پرورش کرد. حاصل بررسی‌های انجام شده، تهیه طرح «کلیات نظام آموزش جمهوری اسلامی ایران» در خرداد ۱۳۶۷ بود که در تیر ماه ۱۳۶۸ به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسید. شورای مزبور هیأتی را موظف به تدوین طرح‌های تفصیلی و تهیه برنامه‌های اجرایی لازم نمود. بعدها این هیأت جایگزین شورای تغییر بنیادی نظام آموزش و پرورش شد و با تشکیل ۷ کمیسیون، سازماندهی لازم را برای انجام وظایف محوله به وجود آورد. کمیسیون‌های فوق شامل کمیسیون پیش دبستانی و دبستانی، دوره راهنمایی تحصیلی، دوره متوسطه فراگیر و فنی و حرفه‌ای، تأمین و تربیت نیروی انسانی، نظام اداری و تشکیلاتی، برنامه‌ریزی و توسعه و فعالیت‌های تربیتی می‌باشد.

در خرداد ماه ۱۳۶۹ کمیسیون دوره متوسطه فراگیر و فنی و حرفه‌ای طرح اجرایی انتقال به آموزش متوسطه مطلوب را تهیه نمود که در دی ماه ۱۳۶۹ به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسید.

پس از تصویب طرح جدید متوسطه در شورای عالی انقلاب فرهنگی از مهر ماه ۱۳۷۰ کوشش شد که پاره‌ای از عناصر طرح جدید در قالب طرح آموزش بزرگسالان (آموزش نوبت دوم) و نیز مدارس ایثارگران به اجرا گذاشته شود. این تجربه‌های محدود به شناسایی مشکلات اجرایی طرح و جوانب مختلف واکنش مجریان و دانش آموزان، کمک بسیاری نمود تا بالاخره در سال تحصیلی ۷۱-۱۳۷۰ با تحت پوشش قرار دادن ۱۴ درصد از کل دانش آموزان پایه اول متوسطه، طرح جدید نظام متوسطه اولین سال شروع فعالیت خود را آغاز نمود.

فصل چهارم: هدفهای نظام جدید نظام متوسطه

هدف کلی این نظام فراهم کردن شرایط و امکانات کافی برای ارتقای کیفیت آموزشهای متوسطه (نظری و فنی و حرفه‌ای) و توسعه کمی این آموزشها به تناسب نیازهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور با توجه به مقتضیات جغرافیایی مناطق و رعایت تناسب بین محتوای آموزشی و نیازها و مقتضیات جنسی و سنی دانش آموزان، اعتدالی سطح فرهنگ و دانش عمومی و شناخت بهتر استعداد و علاقه دانش آموزان، ایجاد زمینه مناسب جهت هدایت آنان به مسیرهای تحصیلی مورد نظر و اشتغال مفید و نیز تربیت نیروی انسانی در سطوح نیمه ماهر، ماهر و استادکاری و سرپرستی برای بخشهای صنعت، کشاورزی و خدمات، با رعایت اصول زیر می‌باشد:

- ۱- ایجاد انعطاف لازم به منظور سمت‌گیری آموزشهای متوسطه در جهت اشتغال مفید، ادامه تحصیل در آموزش عالی، تعیین رشته‌های تحصیلی بر حسب نیازهای کشور و علاقه و استعداد افراد براساس شرایط و امکانات محیط با توجه به پیشرفتهای علمی و فنی.
- ۲- افزایش کمیت و بالا بردن سطح کیفیت و میزان منزلت آموزشهای فنی و حرفه‌ای.
- ۳- فراهم آوردن زمینه و شرایط مناسب برای استفاده بهینه از امکانات جامعه به منظور اجرای آموزشهای متوسطه و سازماندهی آموزشهای خارج از مدرسه و تقویت و گسترش این آموزشها با استفاده از امکانات دستگاههای مختلف کشور.

فصل پنجم: محتوای نظام جدید نظام متوسطه

نظام جدید آموزش متوسطه دارای سه شاخه و سه دوره به شرح زیر است:

۱-۵- شاخه متوسطه نظری: دانش آموزانی که این شاخه را انتخاب می‌کنند در مجموع باید حدود ۹۶ واحد درسی را برای اخذ دیپلم متوسطه در یکی از سه رشته تحصیلی ادبیات و علوم انسانی، ریاضی - فیزیک و علوم تجربی بگذرانند. دارندگان دیپلم متوسطه در صورت دارا بودن ضوابط می‌توانند در دوره پیش دانشگاهی به تحصیل ادامه دهند و یا با گذراندن دوره‌های مهارت آموزی به کار اشتغال یابند و یا طبق ضوابط مربوط و در صورت نیاز با گذراندن واحدهای جبرانی به دوره‌های کاردانی پیوسته و ناپیوسته راه یابند.

۲-۵- شاخه متوسطه فنی و حرفه‌ای: دانش آموزانی که این شاخه را انتخاب می‌کنند، می‌توانند در یکی از گروههای تحصیلی مربوط به زمینه‌های صنعت، کشاورزی و خدمات نظیر برق، مواد، صنایع دریایی، مکانیک، عمران، کشاورزی، هنر، بهداشت، مدیریت و اقتصاد خانواده و اداری و مالی به تحصیل ادامه دهند.

برنامه‌های درسی در شاخه فنی و حرفه‌ای به صورت کاردانی پیوسته (پنج ساله) خواهد بود. این فارغ التحصیلان می‌توانند نظیر سایر فارغ التحصیلان دوره متوسطه براساس ضوابط مربوط در دوره پیش دانشگاهی وارد شده و برای ادامه تحصیل در دانشگاهها آماده شوند.

۳-۵- شاخه متوسط کار دانش (آموزشهای مهارتی): دانش آموزان این شاخه با گذراندن حداقل ۴۹

واحد دروس مشترک و کسب گواهینامه مهارت درجه یک و تکمیل دروس تا ۹۶ واحد به اخذ دیپلم کار دانش در مهارت مربوط نائل می‌شوند.

ورود به این شاخه متناسب با امکانات آموزشی هر منطقه و امکانات تحصیلی هر دانش آموز کاملاً قابل انعطاف بوده و گذراندن هر یک از سطوح مهارت و دروس مشترک هر کدام مقدم بر دیگری و یا به صورت همزمان نیز میسر خواهد بود.

۴-۵- آموزشهای جبرانی و بزرگسالان: این آموزشها برای تکمیل تحصیلات کسانی ارائه می‌شود که به دلایلی قادر نبوده‌اند به شیوه معمول دوره متوسطه را در رشته و گرایش مورد نظر خود به اتمام برسانند و یا می‌خواهند به منظور تغییر رشته، گرایش یا موارد مشابه دیگر به طور همزمان دروس خاصی را بگذرانند.

۵-۵- دوره پیش دانشگاهی: این دوره شامل چندین گروه تحصیلات پیش دانشگاهی متناسب با گروههای آزمون ورودی دانشگاههاست. تعداد واحدهای درسی آن ۳۲ واحد است که در دو نیمسال تحصیلی ارائه می‌شود.

۶-۵- دوره‌های کاردانی (پیوسته): هدف کلی این دوره که جزئی از نظام آموزشی علمی- کاربردی (تکنولوژی) شناخته می‌شود، تربیت نیروی انسانی رده‌های میانی (تکنیسین، سرپرست و مربی) برای بخشهای مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور است. دارندگان دیپلم فنی و حرفه‌ای طبق ضوابطی می‌توانند مستقیماً در گرایشهای متناسب با سوابق تحصیلی خود در این دوره ادامه تحصیل دهند و نیازی به گذراندن دوره پیش دانشگاهی نخواهند داشت. دروس این دوره حدود ۷۲ واحد است و به فارغ‌التحصیلان مدرک کاردانی (فوق دیپلم) داده می‌شود.

فصل ششم: مزایای نظام جدید آموزش متوسطه

۱-۶- جلوگیری از تمرکز دانش آموزان متوسطه برای ورود به دانشگاه و ایجاد دوره‌های متوسطه مختلف با اهداف متفاوت و متنوع. همواره بسیاری از خانواده‌ها و نیز خود دانش آموزان به این نکته اشاره داشته‌اند که اگر اهداف دیگری برای آموزش متوسطه تعریف شود بسیاری از دانش آموزان لزومی برای طی کردن دوره‌هایی نمی‌بینند که از لحاظ نظری به دانشگاه منتهی می‌شود و از لحاظ عملی تنها نتیجه‌اش سرگردانی و بیکاری کسانی است که دوره متوسطه را به پایان می‌رسانند و به دانشگاه راه نمی‌یابند.

۲-۶- کوتاه شدن دوره عمومی به مدت یک سال و جلوگیری از صرف وقت دانش آموزان. نظام جدید، دوره آموزش عمومی و به دست آوردن اطلاعات مورد نیاز دوره متوسطه را به جای دوازده سال، یازده سال اعلام کرده است و این یک سال صرفه جویی در وقت جوانان اگر درست محاسبه و بهره‌برداری شود آثار مهمی در توسعه اقتصادی- اجتماعی کشور خواهد داشت. علاوه بر این گروهی که از ادامه تحصیل منصرف هستند آثار روشن و ملموسی از قبیل صرفه جویی در هزینه تحصیلی خانواده و منابع دولت در بر دارد.

۳-۶- وارد شدن مفهوم گواهینامه مهارت در کنار دیپلم متوسطه و دانشنامه کاردانی در نظام آموزش و پرورش و نیز توجه و قبول آموزشهای محیط کار و خارج از مدرسه که بدین وسیله امکان تنظیم امر استانداردهای مهارت در این نظام فراهم می‌شود، ارتباط بین آموزش و بازار کار به صورت فعال برقرار

می‌گردد، منابع گسترده و قابل توجهی برای حرفه آموزی در اختیار آموزش و پرورش قرار می‌گیرد و ارزش فرهنگی و اجتماعی فعالیت‌های فنی و حرفه‌ای در جامعه ارتقا می‌یابد.

۴-۶- نظام واحدی به جای نظام سالانه، انعطاف لازم را در نظام ایجاد می‌کند و از اتلاف وقت و عمر دانش آموزان در تکرار پایه به خاطر یک یا دو درس تجدیدی و بیشتر جلوگیری می‌کند.

۵-۶- برقراری تسهیلات بیشتر برای بازگشت به تحصیل جهت دانش آموزانی که به هر دلیل ناچار به ترک تحصیل شده‌اند. انعطافی که نظام واحدی ایجاد می‌کند، رفت و برگشت دانش آموزان را آسان می‌سازد.

۶-۶- تشکیل دوره‌های کاردانی پیوسته و کاهش یک سال از دوره و در نتیجه کاهش هزینه‌ها و ایجاد انگیزه برای ورود به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و حذف دروس تکراری. تشکیل این دوره‌ها از موفقیت‌های مهم نظام جدید است. برقراری این دوره به کسانی که به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای روی می‌آورند و در گذشته به آسانی و حتی با دشواری، نمی‌توانستند وارد دانشگاه شوند و به آموزش عالی خود ادامه دهند، امکان ادامه تحصیل را به طور منطقی خواهد داد. پیوستگی دوره نیز موجب صرفه جویی در هزینه‌ها، وقتها و بالاخره تکرار نکردن بیهوده دروسها خواهد شد.

۷-۶- برقراری ارتباط میان آموزش‌های کوتاه مدت و آموزش‌های متوسطه.

۸-۶- تشکیل دوره پیش دانشگاهی برای آن دسته از دانش آموزان که احتمال ورود آنها به دانشگاه بیشتر است. این روش وقت و عمر کسانی را که بنا ندارند به دانشگاه بروند، به هدر نمی‌دهد.

فصل هفتم: موانع و مشکلات اجرای نظام جدید آموزش متوسطه

۱-۷- حجم فعالیت‌های برنامه ریزی درسی مورد نیاز این نظام و پیچیدگی آن، هم به لحاظ تنوع دروس و هم از نقطه نظر رعایت ارتباط طولی و عرضی بین موضوعات مختلف، امر تقریباً بی سابقه‌ای در آموزش و پرورش کشور است. کمبود کارشناس در این زمینه از مشکلات اساسی می‌باشد.

۲-۷- هدایت و اداره این نظام امر پیچیده و حساسی خواهد بود و مدیریت در سه سطح عمده مطرح می‌باشد: اداره و هدایت کلی فعالیت‌های مطالعاتی و اجرایی نظام در سطح وزارت آموزش و پرورش و در کل کشور، اداره و هدایت عملیات اجرایی طرح در سطح استان و منطقه و بالاخره مدیریت اجرایی طرح در آموزشگاه و مدرسه. در هر سه سطح، مدیریت باید از اختیارات و آزادی عمل برخوردار باشد و این مقوله‌ای است که در بافت و نظام اداری فعلی بسیار نارسا و گرفتار شیوه‌های کهنه اداری و کاغذ بازی است.

۳-۷- مسائل پرورشی و تربیتی این نظام، هم به دلیل در اختیار نبودن تمام وقت دانش آموزان در یک مدرسه معین و هم به دلیل حضور برخی از دانش آموزان در محیط‌های کار، نیازمند توجه خاص می‌باشد. قطعاً شیوه‌های مرسوم که برای فضای محدود و تحت کنترل یک واحد آموزشی طراحی شده، صرف نظر از میزان موفقیت آنها، نمی‌تواند عیناً برای نظام جدید به کار گرفته شود.

۴-۷- نظام جدید، همکاری وزارتخانه‌های فرهنگ و آموزش عالی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، کار و امور اجتماعی و دیگر دستگاه‌ها را می‌طلبد. ولی چون تجربه همکاری بین دستگاه‌های اجرایی در زمینه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به دلیل غالب بودن نگرش محدود حفظ منابع دستگاهی در

مقابل توجه به مصالح کشور، چندان موفق ارزیابی نمی‌شود، لذا باید کوشش شود که خصوصاً در موضوع استفاده از امکانات آموزشی موجود در مراکز تولیدی کارخانه‌ها و مراکز آموزش حرفه‌ای و نیز در زمینه شناسایی زمینه‌های اشتغال و نیازهای مهارتی بازار کار و کاریابی و اشتغال برای دارندگان گواهینامه مهارت و تدوین و اجرای سیاستهای مناسب برای تسهیل این قبیل امور که تضمین کننده موفقیت شاخه کار دانش نظام می‌باشد، در سطوح میانی و بدنه دستگاه، تفاهم حاصل شود. در غیر این صورت آموزش و پرورش نخواهد توانست بار مهارت آموزی را به تنهایی تحمل کند.

فصل هشتم: پیش شرطهای لازم برای اجرای موفقیت آمیز نظام جدید

۸-۱- تربیت معلمان صاحب صلاحیت و آموزش دادن به معلمان موجود برای اشتغال در نظام

جدید.

۸-۲- تدوین کتابهای درسی با محتوای خاص نظام جدید.

۸-۳- فراهم کردن امکانات لازم برای اجرای آموزشهای فنی و حرفه‌ای و مهارت آموزی به صورت مستقل یا با مشارکت سایر دستگاهها. این امر شرط موفقیت طرح خواهد بود و گرنه با ظرفیتهای فنی و حرفه‌ای موجود کشور مسلماً آموزش کلیه کسانی که باید از این نوع آموزشها برخوردار باشند فراهم نخواهد شد. این امر با توجه به نیازهای برنامه توسعه اقتصادی-اجتماعی کشور به نیروی انسانی ماهر مربوط می‌شود و در صورتی که سرمایه‌گذاری لازم برای توسعه آن به عمل نیاید، نه تنها موجبات عدم تحقق قسمتی از اهداف نظام را فراهم می‌آورد، بلکه به موفقیت برنامه‌های توسعه سایر بخشها نیز لطمه وارد خواهد کرد. در واقع آموزشهای فنی و حرفه‌ای، نیازمند امکاناتی است که گران و پرهزینه است. در عین حال امکانات فنی و حرفه‌ای خوب و قابل استفاده‌ای در کشور وجود دارد که با تمامی ظرفیت از آنها استفاده نمی‌شود. با تنظیم دقیق ساز و کار نظام واحدی می‌توان و باید از این امکانات که در سراسر کشور پراکنده است و در اختیار دستگاههای مختلف است با هماهنگیهای نظام یافته و مبتنی بر آیین نامه‌ها و دستورالعملهای لازم استفاده کرد.

۸-۴- برقراری ساز و کار مشاوره‌ای و نظارتی لازم برای دانش آموزان، به گونه‌ای که ایجاد نظام واحدی انضباط لازم را که شرط موفقیت هر نظام آموزشی، خصوصاً در دوره‌های قبل از دانشگاه است، از میان نبرد و به خصوص موجب رها شدن دانش آموزان و عدم مراقبت بر رفت و آمد آنها نشود.

۸-۵- ارزیابی عملکرد و ارزشیابی مستمر فعالیتهای نظام جدید و نظرخواهی از معلمان و مربیان و مشاوران، اولیای دانش آموزان، دانش آموزان، معلمان حرفه و فن که در بیرون مدرسه به تعلیم می‌پردازند.